

Mahmut Vakfı

Hareket Ordusu Şehre Girmeye Başlarken...

Bugün Avastefanosta yüz kadar mebusun akdettiği gizli bir celsede saltanat tebeddülüne dair mühim kararlar alındığı şüphesiz sayılıyordu.

10 nisan 1325 cuma:

Bugün çıkan gazeteler ağız birliği ile Abdülhamide tahttan çekilmesini, millete de rahat ve sükün tavsiye ediyorlar.

Bu arada donanmanın Avastefanos yakınlarına giderek demirlediği ve böylece Hareket Ordusuna iltihak etmiş olduğu sevinçle haber alındı.

Ayastefanos'ta akdedilmiş olan «Meclisi Milli» dün şu beyannameyi yayınladı:

«Meclisi ayan ve mebusan 1325 senesi nisanın dokuzuncu perşembe günü saat sekiz buçukta Avastefanosta meclisi umumî millet halinde toplanıp aşağıdaki maddeleri ittifakla karar altına almıştır:

1325 senesi martın 31 inci salı günü İstanbulda başlayan müellim istipdat hâdisesi ile Osmanlı meşrutiyetine vurulan darbenin ve bu suretle baş kaldıran istipdadın, Allahın inayetiyle külliyen ve tamamen izalesi ve meşrutiyetin teminile memleket âşayışının inşesi ve istikrarı ve hâdisiye müsebbiblerinin abkâmı şer'iye ve kanunîye dairinde te'dipleri hakkında Hareket Ordusu tarafından nesrolunan beyannamenin muhteviyatını meclisi umumî millet tasvip eder ve ordunun emir ve hareketi milletin emellerine muvafık olduğu ve himenaleyh umum için itaatî vacib bulunduğuna cihetle buna muhalif her halin ceza ve mesuliyeti muhteb olacağını beyan ve itâa eyler.

9 nisan 1325

Meclisi Umumî Millet Saat dokuzda aşağıda yazılı beyanname ilâve şeklinde yapılmıştı.

MAKAMI SADARETİ UZMAYA

«Ahiren Dersaadette (İstanbulda) bazı müfittihlerin teşvikile hasa ordusu efradı ihlâl ve ifsat edildüğünden delayı yapıtahta hükümetin nüfuz ve kudretini tamamen mahvobmuş ve hükümetin hayat ve istikbalini dahi tehlikeye düşmüştür. Vatanın selâmetini temin hükümetin nüfuzunu takvîye ve bağı bulunduğundan diğer Osmanlı orduları tarafından da izhar olunarak ikinci ve üçüncü ordular mütehdiden işbu vatan vazifesini ifa etmek üzere İstanbula kâfi miktarda seyyar kuvvetler sevk edilmiştir. Bu kuvvetler kumandanlığını üstüne almak üzere Selânik'ten Avastefanosa geldim. Gerek bu kuvvetlerin ve gerek Avastefanos açıklarında bulunan Osmanlı donanmasının Allahın inayetiyle kumandasını deruhte eyledim. İttifak zamandan çıkması olan hasa ordusu efradından hareketi vakıalarına nedamet ederek aman dileyenlerin affı ve isyanda inat edebileceklerini de merhametsizce ve siddetle te'ciz ve tenkili kararlaştırılmıştır. Mücazatan ürken bazı alçak fesat erbabı taraflarından bu kuvvetlerin güvâzını padişahî tahtından indirmek maksadıyla geldiği isae edilmiş ise de bunu sureti katiyede te'kirip eyler ve maamañih askerî kuvvetimizin ifavî vazife esnasında fesad ve nedamet erbabının yeniden hazı teşebbüslerine cüretleri sebebiyle tekerür edecek hâdiseler mesuliyetinin tamamen sebebhîyet vârenlere ait olacağını beyan eylerim.»

Üçüncü ve Hareket Ordusu Kumandanı Mahmut Ferik

Mahmut Ferik

MAKAMI SADARETİ UZMAYA

«Bâladaki ordu beyannamesinin vakit geçirmeden hemen şimdî ilâve ile neşri ve sefaretlere tebliğ buyurulmasını istisrah eder ve zati hazreti padişahîye dahi bu havta tarafı çâkerânemden resen maruzatta bulunulduğunu arz eylerim ferisim.»

Üçüncü ve Hareket Ordusu Kumandanı Birinci Ferik

Mahmut Ferik

Beyannamenin padişahın tahttan indirileceği şayiasını te'kirip etmesi hep o noktada birleşmiş olan itiraz ve faaliyet karşı dehşetli bir darbe vurarak nâhoş ve e'lim bir tesir hâşî etmiştir.

Sat ona doğru «Servenifünun» gazetesi çıktı. Ordunun telimesi üzerine intişara başlamış ve şu sırada esaslı havadis vermeye teşebbüs etmiş olan bu gazetede «Mühim» serlevhası altında şu fikra münderic idi.

«Mevsukan haber aldığımızı göre hareket ordusu kumandanı Şevket Paşanın ordu namına İstanbulda kabineye gönderdiği teklifname vekiller heyeti tarafından Avastefanostaki meclisi millîye gönderilmiş ve dün gece müzakereye konmuştur. Meclis ordu kumandanının tekliflerini kabul ederek buna bir şekli kanun vermiştir. Teklifname başlıca şu iki noktadan ibarettir:

1 — İkinci Sultan Hamidin mesrutiyete sadakati anlaşıldığı takdirde mevkiinde muhafazası;

2 — Mesrutiyete darbe vuranların siyaseti askerîye ile te'hibi.»

11 nisan 1325:

Sabahlethin erkenden Beyoğlu, Taksim, Şişli taraflarından gelen silâh sesleri İstanbulda hareket ordusunun harekete geçtiğini halka ilân ediyordu. Herkes, sokaklara pencerelere, balkonlara birikerek mütemadi gürültülerin geldiği taraflara bakıyordu. Derken ilk top lar ve mitralyözlerin hareketi geçtiği seslerinden anlaşıldı. Öğrenildiğine göre hareket ordusu mesrutiyeti yeniden fethetmek için cuma günü akşamı gecenin karanlığından istifade ederek ileri hitalarını şehrin içine göndermiş ve hasa efradında bir fikri mukavemet mevcut olduğunu görünce kuvvetini bütün mehabetle göstererek hailerini tepelemek için piyade ve topçu kuvvetlerini faaliyete geçirmişti. O gün halkın endişe ve telâş yüzünden fazla ekmek almak gayreti firincıları dört bes defa çürütme ekmek çıkarmağa mecbur etmiştir.

Harbin nerelerde ne şekilde devam ettiğini haber alamayan halk, dört buçuk bese doğru Yıldızın arka tarafındaki kışlarla caminin ilerisindeki yamaçta bir asker konuşması görmüştü. Yıldızdan Şişliye giden yolda bazılarının ifade sine göre, tabya gibi bir tepeye bir beyaz bayrak çekildiği söyleniyordu. Yıldız kışlası üzerinde ise kırmızı bayrak sebatenberci dalgalanıyordu. Arnavitköyü üstündeki tepede bir çam ağacında da artık teslim bayrağı demilen bir beyaz bez parçası sallanıyordu.

Saat bes buçuğa doğru Ortaköyden bir kaç sandalçı Beylerbeyi, Cengelköv arasına sekizer, onar asker çıkarmıştı. Sarayda Abdülhamit kapıları tamamen kapatmış, ve gelen askerlere karşı kativen silâh kullanılmamasını emretmiş olduğundan âkibetlerinden korkan askerler kapıları kırarak firar etmişler imiş. Taşkışla, Taksim kışlası harap edilerek aşî askerler mağlûp olmuş. Yıldız teslim bayrağı çekmiş.

Bu hikâyeler naklolunurken artık silâh sesleri de kesildi. Bu yüzden halkın yüreğine biraz inşirah geldi.

(Arkası var)

Bir çocuk dereye düşüp boğuldu

Anadoluhisarında Yenimahallede metruk bir değirmen içinde oturan Mustafa Ünlünün 3 yaşındaki oğlu Hüseyin, Göksu deresi kenarında oynarken dereye düşmüş ve boğularak ölmüştür. Yavrunun cesedi dereden çıkarılmış, hâdisiye etrafında tahkikata başlanmıştır.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALBIO0700505